

Posudek diplomové práce Bc. Dominiky Doležalové *Cestopisné variace české meziválečné literatury*

Ve své diplomové práci *Cestopisné variace české meziválečné literatury* si Dominika Doležalová vytkla cíl zmapovat cestopisnou tvorbu Karla Čapka a Jaroslava Durycha, konkrétně Čapkovy *Italské a Anglické listy* a *Výlet do Španěl*, a Durychovy texty *Plížení Německem*, *Pout' do Španělska* a *Římská cesta*, a to na základě širšího kontextu žánru básnického/prozaického/esejistického cestopisu v meziválečné době.

Jde o velmi náročný úkol, a to jak vzhledem k obtížné interpretaci zdánlivě „nesložitéch“ cestopisných textů obou autorů, tak vzhledem ke komplikovanému kontextu meziválečné doby, v níž sehrál z řady důvodů žánr uměleckého cestopisu specifickou roli. Předně nutno konstatovat, že složitosti tohoto problému si byla autorka vědoma; svědčí o tom poměrně souvislá snaha pracovat s aktuální sekundární literaturou, zvažovat a porovnávat nabízené interpretace a nástiny problematiky, dovozovat z jejich výsledků adekvátní výsledky pro své uvažování. Stejně tak u vlastní autorské analýzy diplomantka velmi dobře zvolila metodologické omezení – pro analýzy obou děl vytvořila dva, resp. tři shodné tematické rámce (Reflexe Čapkovy/Durychovy cestopisné tvorby; Kostel/katedrála a Ulice), jež soustředí její vykladačské úsilí ke konkrétním problémům, daným jednak širším kritickým přijetím textů, jednak rámcovou problematikou času a prostoru, základních kategorií, které v cestopisné próze sehrávají logicky rozhodující roli. Z tohoto úhlu pohledu tak práce vystupuje jako komplexní a soustředěný výkon, který je nutno ocenit.

Do diskuse bych navrhl několik problémových kruhů. První se týká úvodní, kontextové části. Autorka se zde pokusila vyličit – na pozadí charakteristiky proměn žánru – složitou situaci uměleckého cestopisu v meziválečné době. Rámcově této aktivitě jistě nelze nic vytknout, otázkou ale zůstává aspekt výběru, zjednodušení a popisu, které nutně s tímto postupem souhrnného výkladu souvisejí a které tak nadbíhají otázce, co bylo/nebylo do výkladu začleněno, jaké podstatné aspekty z výkladu vypadly, resp. jaké další sekundární texty by v tomto případě stály za zmínky či bylo by dobré je rozpracovat. V diplomových pracích se s takovým postupem často setkáváme, hranice, jaká zjednodušení zde tolerovat, je pohyblivá. Podstatnější je ale skutečnost, že se v Doležalové výkladu velmi málo, resp. vůbec nesečkám s odkazem na skutečnost, jak se k tomuto kontextu vážou vlastní analyzované Čapkovy a Durychovy texty, čili souvztažnost s kontextem je spíše přenechána čtenářově intuici a domýšlení. Jde mi ale zejména o tu skutečnost, že oba autoři se běžným kategorizacím žánru, viděným například z kulturně-politické „pravo/levé“ perspektivy či

z jiných kategorizací (subžánrových apod.) vzpírají. Odtud tedy otázka, proč věnovat tak velké úsilí pečlivému definování oněch výchozích druhů a typů cestopisu, když vlastní analytická práce s konkrétními texty v podstatě hned na počátku ukáže jistou marnost takového paušalizujícího počínání; jinými slovy, že pro žádného autora typu Čapka a Durycha nelze bez následků vymyslet podobný „šuplíček“, do kterého by se vešel zcela...

Stejně jako většina encyklopedických hesel pojednávajících o žánru cestopisu, podobně i práce Dominiky Doležalové přistupuje k žánru básnického/prozaického cestopisu jako ke kategorii, která stojí sama o sobě, ve slovnících má své označení a jakoby se vyčleňuje z ostatní tvorby konkrétního autora. Tento bohužel obecně sdílený postup pokládám u řady autorů za nešťastný. Jde mi o to, že právě žánr cestopisu, a to nejen u Čapka a Durycha, ale i u dalších soudobých autorů, se prokazatelně jevil jako možnost pro rozšíření a prohloubení vlastní umělecké tvorby, byl její přímou součástí. Adekvátním přístupem by proto podle mého názoru mělo být nikoli zkoumání „cestopisu“ toho kterého básníka/prozaika jako samostatného, ohraničeného útvaru, popř. v kontextu do značné míry uměle vytvářených literárněhistorických typů a kategorií, nýbrž v úzkém vztahu k jeho vlastní tvorbě. Platí to jak u Čapka, tak – a obzvláště – u Durycha. Bylo by možné chápat např. Durychovo *Bloudění bez Římské cesty* či *Plížení Německem* či *Výletu do Španěl*? Do jaké míry se oba texty podmiňují, do jaké hloubky čerpá jeden z druhého?

To jsou ovšem jen otázky, jež nesnižují úroveň práce Dominiky Doležalové, kterou rád doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně – velmi dobře, a to podle výsledku průběhu obhajoby.